

Olga Ravn

De ansatte

København, Gyldendal A/S, 2018,

136 sider,

ISBN: 9788702265583

De Ansatte er en science-fiction-roman, der foregår på et mystisk rumskib langt ude i fremtiden. Bogen består af en række indsamlede vidneudsagn fra de ansatte på skibe, der skal håndtere en dyrebare, men ubestemmelig last. Undervejs blotlægges de ansattes begær og drømme (eller mangel på samme), og det viser sig snart, at besætningen består af to arter. Menneskene og de menneskelignende.

De Ansatte er en langsom bog. For selvom den finder sted i et rumskib, der flyver rundt om en fremmed planet i en fjern galakse, med cyborg-blade-runner-agtige menneskelignende væsner, der forsøger at håndtere mærkelige genstande, (der vist nok er rumskibets dyrebare last), så skrider teksten frem med en rolig og langsom uhygge. Det hele er underligt og uhyggeligt. Lidt ligesom filmen *Rumrejsen 2001*. Der sker ikke meget, selvom omgivelserne er spektakulære. Netop dette er det væmmelige.

Medarbejderudviklingssamtalen som skriftestol

Bogen er en art samling af beretninger fra rumskibets besætning – vidneudsagn – hvor *de ansatte* udtaler sig om løst og fast. Ligesom præsten i den katolske skriftestol, siger arbejdsgiverne ikke noget, mens de ansatte, både menneskene og dem, der blot ligner mennesker på forskellig vis, udleverer deres selv, deres begær (eller mangel på samme), deres længsler efter planeten, de er taget af sted fra, men også deres ubehag. Disse arbejdere er i en vis forstand sørgelige skæbner. De forstår ikke deres eget arbejde, og de er intet uden deres abstrakte og fremmedgjorte arbejdsfunktion. Rumskibet er proppet med fremmedgjorte arbejdere, der på den ene side ikke laver andet end at opfylde organisationens bevægelser, adfærd, praksisser og rytmer. Men omvendt aner de ikke hvad det hele skal nytte. Science-fiction handler om samtiden, siger man. Og her rammer Ravn fuldstændig plet. Bogen er en sci-fi-roman. Men den handler ikke om fremtiden. Den handler om den nordeuropæiske velfærdsstats totale sammenbrud. Alle på rumskibet er melankolske, forvirrede og frygtsomme. Uhyggen er ikke spektakulær, for der sker næsten intet i fortællingen. Og netop dette er, hvad der gør én vanvittig. Jamen, for fanden, hvorfor er der ingen, der mobiliserer til en opstand på rumskibet? Men intet sker.

Vidnesbyrdene virker til at være indsamlet med henblik på en videre effektivisering af organisationens processer. Og de fleste vidnesbyrd er foruroligende beredvillige. De udleverer gerne deres egne og andres fejl og uopfyldte drømme. Som ved en MUS-samtale er det medarbejderne, der taler. Arbejdsgiverne hører man ikke et ord fra. MUS-samtalens skinddemokratiske trick er jo netop at fremstille organisationen – og det gælder en hvilken som helst arbejdsplads – som et

sted, der tager arbejdernes behov alvorligt. Det vanskelige ved en sådan samtale er dog, at alle parter ved, det er løgn.

Menneske eller menneske ikke

Besætningen på rumskibet *det sekstusinde skib* er sammensat af to artsvæsener. Menneskene og dem der ligner. Det har vist sig at være langt mere effektivt, hvis man fabrikere arbejderne, disse cyborgs, end hvis man skal opfostre, made, opdrage og uddanne rigtige mennesker. Arbejdskraftens reproduktion synes løst ved slet og ret at skabe menneskelignende væsner, frem for menneskene selv.

Selvom det naturligvis er et spørgsmål i romanen, hvad forholdet mellem menneskene og deres efterligninger er, så spiller det en mindre rolle på rumskibet, eftersom både menneskene og robotterne er lige afstumpede. Ganske vist har menneskene erindringer om deres jordiske liv, før ansættelsen på rumskibet, men erindringerne tabes til melankolien og fremmedgørelsen over deres

situation. Apatien er total. Robot eller menneske? Det kan være det samme i det helt sterile arbejdsmiljø, som rumskibet udgør.

Bogen er en tankevækkende fortælling om, hvordan arbejdets endeløse meningsløshed ikke nødvendigvis er anledning til kritisk refleksion eller opgør med arbejds-samfundet. Alle knokler bare videre. Også i fremtiden. På den måde bliver *De Ansatte* en spændende dystopi for arbejdslivsintereserede, fagforeningsfolk, forskere og andre, der gerne så politiske forandringer i arbejdslivet. Skønlitteratur kan sprede den uhygge og klaustrofobiske følelse, som sjældent rammer én efter endt læsning af *Tidsskrift for Arbejdsliv*. Det kan de fleste akademikere indimellem have brug for.

Anmeldt af

Eskil Halberg, cand.scient.adm.

Roskilde Universitet,

prekært ansat underviser og forfatter,

eskilandreashalberg@gmail.com